

Naziv predmeta: Civilno društvo u Hrvatskoj

Nastavnica: dr. sc. Jasmina Božić, doc.

ECTS-bodovi: 6

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar (zimski)

Status: izborni kolegij

Oblik nastave: predavanje i seminar

Uvjeti za upis kolegija: nema

Cilj kolegija: Glavni cilj kolegija je na osnovu teorijskih pristupa i modela civilnog društva te pregleda stanja razvoja civilnog društva u Hrvatskoj, kod studenata razvijati analitičku percepciju djelovanja aktera civilne scene i kompleksnosti međusektorskih poveznica, te kompetencije vrednovanja učinaka inicijativa i organizacija civilnog društva na suvremenim primjerima. U kolegiju se također nastoji osposobiti studente za gledište angažirane javne sociologije i uporabu socioloških konceptualnih i istraživačkih alata u razvoju informirane građanske participacije. Posebice se razvijaju sljedeće kompetencije:

- razumijevanje društvenih mehanizama i institucionalnog okvira djelovanja civilnog društva u Hrvatskoj
- kontekstualizacija društvenih procesa u vezi civilnog društva u širim socioekonomskim okvirima
- vrednovanje kvalitete programa, projekata i inicijativa civilnog društva
- procjenjivanje medijskih prezentacija akcija civilnog društva

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu:

U ovom kolegiju obrađuje se funkcije, uloge i načine djelovanja organizacija civilnog društva u više sadržajnih područja koja se prorađuju na drugim kolegijima preddiplomskog i diplomskog studija sociologije (primjerice u području roda, migracija, cyber aktivizma, prostora, politike, ekonomije, ekologije, kulture i dr.), te se kolegij kao takav transverzalno povezuje s više grana sociologije odnosno modularnih cjelina studija. Povrh toga, nadograđuju se metodološka znanja i kompetencije potrebne za provedbu kvalitativnih istraživanja, stečene na preddiplomskom studiju.

Korištene metode:

Predavanja i seminare studenti/ce prate uz powerpoint prezentacije. U seminarima se studentice i studente potiče na aktivno sudjelovanje u moderiranim raspravama. Seminarski rad piše se u obliku evaluacijske studije zadane organizacije civilnog društva na osnovu analize dostupnih dokumenata i intervjua s predstavnikom organizacije, koji studenti/ce provode, transkribiraju i kodiraju. Svoju evaluacijsku studiju polaznici/e usmeno predstavljaju na nastavi. Seminarski tekstovi objavljuju se na servisu Omega. Spomenute nastavne metode odabrane su jer omogućuju povezivanje istraživanja i nastave te nadovezivanje na ranije stečene metodološke vještine.

Sadržaj kolegija:

1. Definicije, modeli, uloge i povijesni razvoj civilnog društva

Pristupi konceptu civilnog društva; aspekti civilnog društva; funkcije civilnog društva u demokratskoj državi; utjecaj sociokulturnih normi i političkog ozračja na razvoj civilnog društva; obnova civilnog društva kao način izlaska iz nekih antinomija suvremenih društava

2. Vrednovanje djelatnosti organizacija civilnog društva¹

Pregled razvoja evaluacijskih istraživanja; tipovi i modeli vrednovanja; metodološki pristupi u vrednovanju; prepreke i stranputice u vrednovanju; faze i analitički postupci; primjeri praćenja i vrednovanja provedbe programa i projekata

3. Zadrugarstvo

Povijest zadružnog organiziranja u Hrvatskoj; zadružna načela; relevantno zakonodavstvo i javne politike; obilježja zadruga u Hrvatskoj; izazovi u razvoju zadruga u društveno-ekonomskim odnosima u 21. stoljeću; zadružno organiziranje u Europi; stajališta Europske komisije

4. Modeli međusektorske suradnje

Modeli odnosa među diferenciranim društvenim podsustavima u klasičnoj i suvremenoj sociologiji – važnost teorijskih uvida iznad empirijskih; kompleksni mehanizmi medijacije i uzajamnog ograničavanja između državne vlasti i civilnog društva

5. Civilno društvo, gospodarstvo i politički sustav

Društvena odgovornost gospodarstva u Hrvatskoj; socijalno poduzetništvo; politika trećeg puta i uloga civilnog društva; kombinirani model socijalne politike; javno-civilno partnerstvo; civilno sudjelovanje i političko sudjelovanje

6. Teorijski pristupi i vrijednosti civilnog društva

Socijalni kapital (Coleman, Putnam); amoralni familizam (Banfield); vrijednosti civilnog društva i njihovi prijepori (Boudon, Inglehart); vrijednosti demokratizacije društva; indikatori vrijednosti civilnog društva (Bežovan)

7. Europska perspektiva: civilni dijalog

Kultura dijaloga i konzultacija; supsidijarnost; socijalna kohezija; dobra vladavina i civilno društvo; različite tradicije i razina razvoja civilnog društva u pojedinim zemljama članicama; globalizirano civilno društvo

8. Institucije za podršku CD-u u Hrvatskoj

Pravni okvir; relevantne javne politike; Ured za udruge Vlade RH; Savjet za razvoj civilnog društva; Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva; status organizacija civilnog društva u mehanizmima odlučivanja

9. Filantropija i zakladništvo

Filantropija u globalnom civilnom društvu; filantrokapitalizam; uloga kulturno-simboličke moći u poimanju građanstva i političkoj kulturi; povijest filantropije u Hrvatskoj; tipologija zaklada u Hrvatskoj; procjena kapaciteta zaklada; inovativno zakladništvo u svijetu

¹ Redoslijed predavanja ne prati u potpunosti logiku od općeg k pojedinačnom, jer je prilagođen dinamici pisanja seminarskog rada.

10. Mjerenja učinka/utjecaja OCD-a

Alati za (samo)procjenu društvenog utjecaja organizacija civilnog društva; kombiniranje različitih indeksa društvenog utjecaja; problemi nekritičkog interpretiranja dobivenih pokazatelja; kombiniranje kvalitativnih i kvantitativnih podataka

11. Mreže, platforme, savezi

Suradnički protokoli i prakse; kolektivno djelovanje; razlike između logike projektnog funkcioniranja i umreženosti; podrška EU osnivanju mreža; studija slučaja
Autonomne tvornice kulture - Attack!

12. Civilni aktivizam i volonterstvo

Elementi volontiranja; zakonski i javnopolitički okvir; višedimenzionalni modeli motivacije za volontiranje; vrste i oblici volonterskog angažmana; civilni aktivizam studentske populacije u Hrvatskoj; građanski angažirano sveučilište i *service learning*

13. Suvremeni izazovi civilnom društvu i dobre prakse organizacija civilnog društva u Hrvatskoj

profesionalizacija vs. kritički potencijal; demokratičnost vs. učinkovitost; samokonstituiranje, neovisnost i institucionalizacija; prijetnje pacifikacije i *GONGOs* (*government-oriented NGOs*)

14. Zaključno zaokruživanje gradiva i analitički rezime seminarskih radova

Literatura:

A Obvezatna²

Bežovan, Gojko i Zrinščak, Siniša (2007.) *Civilno društvo u Hrvatskoj*. Zagreb: Jesenski i Turk i Hrvatsko sociološko društvo.

Mesić, Milan (1991.) „Civilno društvo i postsocijalizam“. *Revija za sociologiju* 12(2):307-314.

Pérez-Díaz, Víctor (2011) *Civil society: A multi-layered concept*. Sociopedia.isa.

Vidačak, Igor i Božić, Jasmina (2006.) „Civil Society and Good Governance in Societies in Transition: The Case of Croatia“. U: Benedek, Wolfgang (ur.) *Civil Society and Good Governance in Societies in Transition* (str. 55-75). Belgrade: NWV-Neuer Wissenschaftlicher Verlag GmbH i European Training and Research Centre for Human Rights and Democracy – Graz.

B Dopunska

Bežovan, Gojko (2005.) *Civilno društvo*. Zagreb: Nakladni zavod Globus

Brajdić Vuković, Marija; Ančić, Branko i Domazet, Mladen (2014.) *Podrška: Trajni učinak ili poticajni trenutak? Društveni i gospodarski učinci podrški Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja Zagreb i Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.

https://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/podrška_trajni_ucinak_ili_positivni_trenutak.pdf

² Napomena: pisani ispit polaže se također uz pomoć bilježaka predavanja na servisu Omega

Cohen, J. L., Arato, A. *Civil Society and Political Theory*. Cambridge, MA: The M.I.T. Press., 1992.

Edwards, Bob; Foley, Michael W. & Diani, Mario (ur.) (2001.) *Beyond Tocqueville: Civil Society and the Social Capital in Comparative Perspective*. Hanover: Tufts University.

Flyvbjerg, Bent (1998) „Habermas and Foucault: Thinkers for Civil Society?“. *British Journal of Sociology* 49(2):210-231.

McIlrath, Lorraine; Lyons, Anne & Munck, Ronaldo (ur.) (2012) *Higher Education and Civic Engagement: Comparative Perspectives*. New York: Palgrave Macmillan.

Müller, Karel B. (2006) „The Civil Society-State Relationship in Contemporary Discourse: A Contemporary Account from Giddens' Perspective“. *British Journal of Politics and International Relations* 8:311-330.

Procjena stanja razvoja organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj: Izvještaj istraživanja u 2011. godini (2012.) Zagreb: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.
<https://zaklada.civilnodrustvo.hr/uploads/files/sectionModuleFile/2016/11/18/1VHktTUjJHsExGqzW6JJgHoXN4oS22K.pdf>

Peruško, Zrinjka (ur.) (2008.) *Mediji, kultura i civilno društvo*. Zagreb: Jesenski i Turk i Hrvatsko sociološko društvo.

Reese-Schäfer, W. (2004.) „Civilno društvo i demokracija“. *Politička misao*, 41(3):65–79.
Reese-Schäfer, W., (2004.) „J. Habermas i deliberativna demokracija“. *Politička misao*, 41(4):3–21.

Romanczyk, Anna (2012.) *Način uključivanja civilnoga društva u kohezijsku politiku Europske unije u razdoblju 2014. - 2020.: Analiza prijedloga za buduće strukturne fondove*. Zagreb: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.

Franc, Renata; Sučić, Ines; Međugorac, Vanja i Rihtar, Stanko (2012.) *Vidljivost i javna percepcija udruga u Hrvatskoj 2012*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.
http://civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/hr_ivo_pilar.pdf

Srblijinović, Armano; Bakić-Tomić, Ljubica i Božić, Jasmina (2008.) „Virtual Communities as Commons: Case Study of 'Connect'“. *Interdisciplinary Description of Complex Systems* 6(1):37-52.

Srblijinović, Armano; Boras, Damir i Božić, Jasmina (2007.) „Cooperation amplifiers or flame-war battlefields: A comparative case study of virtual communities“. U: Bakić-Tomić, Ljubica; Šimović, Vladimir i Lasker, George E. (ur.) *Pre-conference proceedings of the 2nd Special Focus Symposium on CISKs: Communication and Information Sciences in the Knowledge Society* (str. 20-26). Zagreb: Europski centar za napredna i sustavna istraživanja.

Božić, J. (ur. hrv. izdanja) (2005.) *Benedek, W. i Nikolova, M. (ur.) Razumijevanje ljudskih prava*, Mreža za ljudsku sigurnost, ETC Graz i Istraživačko-obrazovni centar za ljudska prava.

Način polaganja ispita:

Pisanim ispitom utvrđuje se razina usvojenosti znanja iznesenih na predavanjima, prema obvezatnoj literaturi i bilješkama na servisu Omega. Rezultat pisanog ispita čini 60% konačne ocjene. Seminarski uradak koji se piše u fazama, određuje 40% konačne ocjene.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta:

Na zadnjem nastavnom terminu sudionici ispunjavanju anketni upitnik.

Obaveze:

- nazočnost na najmanje 10 termina predavanja i 10 seminarskih termina je uvjet za potpis
- predati seminarski rad i izložiti ga na nastavi
- položiti pisani ispit

Konzultacije:

dr. sc. Božić, doc.: četvrtkom 11-12h, C-206; jbozic@ffzg.hr

Molim vas pridržavajte se predviđenih rokova u čitanju seminarskih tekstova i izradi seminarskog rada.

Kašnjenja s predajom seminarskog rada ili izostanci mogu se opravdati samo ako na naredni termin donesete liječničku ispričnicu.